

Modernizacje dźwigów osobowych zamiatane pod dywan

Ponad półtora roku temu, w maju 2008 roku Centrum Bezpieczeństwa Technicznego (CBT) wysłało do Ministerstwa Gospodarki propozycję prawnego uregulowania modernizacji eksploatowanych dźwigów do transportu osób lub osób i ładunków wraz z uzasadnieniem i Oceną Skutków Regulacji, do ewentualnego wykorzystania w pracach legislacyjnych w Ministerstwie.

Załączone w piśmie dokumenty były wynikiem 2,5 – rocznej pracy Członków Grupy Roboczej Krajowego Forum Konsultacyjnego ds. dźwigów Centrum Bezpieczeństwa, Technicznego reprezentujących wszystkie strony zainteresowane branżą dźwigową, również środowiska eksploatujących te urządzenia (m.in. spółdzielni mieszkaniowych). W trakcie prac wzięto również pod uwagę wyniki przeprowadzonych przez Akademię Górniczo-Hutniczą i Urząd Dozoru Technicznego analiz wypadków i niebezpiecznych uszkodzeń dźwigów oraz zalecenie 95/216/WE Komisji Europejskiej z dnia 8 czerwca 1995 r. w sprawie poprawy bezpieczeństwa istniejących dźwigów. W wyżej wymienionym dokumencie zaproponowano, aby problem modernizacji dźwigów został uregulowany rozporządzeniem będącym aktem wykonawczym do ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze tech-

nicznym (Dz. U. Nr 122, poz. 1321, ze zm.). Polska wzorem innych krajów Unii Europejskiej powinna wprowadzić obowiązek modernizacji dźwigów, którego część merytoryczna powinna być oparta na normie PN-EN 81-80:2005 „Przepisy bezpieczeństwa dotyczące budowy i instalowania dźwigów – Dźwigi użytkowane – Część 80: Zasady poprawy bezpieczeństwa użytkowanych dźwigów osobowych i towarowych”. Używając tej normy można przeprowadzić dla każdego dźwigu ocenę bezpieczeństwa (analizę zagrożeń) i na tej podstawie podjąć decyzję co do remontu, modernizacji lub wymiany danego dźwigu również uwzględniając jego przyszłą klasę energetyczną. Pomimo, że już 11 krajów UE wprowadziło do prawa lokalnego obowiązek modernizacji dźwigów osobowych Ministerstwo Gospodarki zdobyło się w ciągu tego półtora roku jedynie na wypowiedź swojego rzecznika

prasowego, iż nie ma w Polsce problemu z bezpieczeństwem wind, gdyż organ właściwej jednostki dozoru technicznego wydaje decyzje o wstrzymaniu eksploatacji urządzeń, w razie nieprzestrzegania przez eksploatującego przepisów ustawy z dnia 21 grudnia 2001r o dozorcze technicznym (Dz.U. Nr 122,poz 1321 z późn.zm), jak również w przypadku stwierdzenia zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego.

Prawne wyłączenie windy z eksploatacji powoduje konieczność szybkiego, interwencyjnego znalezienia pieniędzy na jej remont lub modernizację, umożliwiające ponowne jej włączenie. Wiąże się to również z dużą niedogodnością dla mieszkańców wielorodzinnych budynków, którzy w okresie nawet kilku miesięcy muszą korzystać tylko ze schodów. Wiele osób z ograniczoną zdolnością do poruszania się, często przez ten okres nie opuszcza swoich mieszkań.

Podnoszony przez Rzecznika argument, iż szacunkowy koszt modernizacji ok. 40.000 dźwigów zainstalowanych w latach 1970-1992, tj. ok. 7 mld złotych musieliby ponieść właściciele dźwigów w określonym arbitralnie okresie, wiąże się z pewnym niedopowiedzeniem. Rzecznik nie wspomniał, iż wynegocjowany w prowadzonych konsultacjach społecznych projektu maksymalny okres eliminacji zagrożeń wysokich 15 lat, odpowiada w skali kraju wydatkom niższym niż 500 mln zł rocznie. Można by powiedzieć, trudno nie ma pieniędzy to czekajmy na lepsze czasy, bądź lawinowy wzrost wypadków, w tym wypadków śmiertelnych na wyeksploatowanych dźwigach, gdyby nie to, że w czasie gdy odmawia się pieniędzy na modernizację dźwigów „pełną parą” idą docieplenia budynków. Dodajmy w dużej mierze dofinansowywane z budżetu państwa. Pomoc publiczna dotycząca oszczędności energii cieplnej, remontów budynków i termomodernizacji od ponad 25 lat dotyczy docieplania budynków (wcześniej była to tzw. likwidacja wad technologicznych) i modernizacji instalacji wewnętrznych centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej oraz węzłów cieplnych, a cały czas pomija kwestię oszczędności energii elektrycznej i konieczność modernizacji dźwigów osobowych. Z istniejących w tej kwestii uregulowań prawnych w postaci ustaw i rozporządzeń korzystają producenci materiałów izolacyjnych (wełny mineralnej i styropianu), technologii ociepleń oraz firmy wykonawcze w tej branży. Tylko w ostatnich latach dofinansowywany przez państwo rynek dociepleń w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych to kilka miliardów złotych rocznie. Dane te dotyczą jedynie starych budynków, bo nowe budynki zgodnie z obowiązującym prawem budowlanym muszą mieć wysoką izolacyjność cieplną od 01 stycznia 2009 r potwierdzaną obowiązkowym świadectwem charakterystyki cieplnej budynku.

Właśnie 2009 r zaowocował publikacją szeregiem korzystnych aktów prawnych dla tej bardzo silnej lobbującej branży. Akty te w znacznej mierze regulują kwestie oszczędności energii cieplnej w budownictwie mieszkaniowym i publicznym oraz finansowej pomocy państwa z tym związanej, a jedynie w ograniczony stopniu dotyczą oszczędności energii elektrycznej w tym sektorze.

Ministerstwo Infrastruktury

Nowelizacja w 2007 r ustawy z dnia 7 lipca 1994 r Prawo Budowlane (tekst ujednolicony Dz.U. 2006 Nr 156 poz. 1118 z późn.zm) w zakresie obowiązku sporządzania świadectwa

charakterystyki ciepłej budynku zapoczątkowała wydanie kolejnych nowelizacji ustawy oraz stosownych rozporządzeń Ministra Infrastruktury z 2008 i 2009 r regulujących m.in. kwestie sporządzania tych świadectw od 01 stycznia 2009 r. W dniu 19 marca 2009 r. weszła w życie Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Akt ten reguluje zasady udzielania pomocy publicznej podmiotom realizującym inwestycje zmierzające do zmniejszenia zapotrzebowania budynków na energię. Ograniczenia tej Ustawy praktycznie wykluczają możliwość skorzystania z niej do modernizacji dźwigów zarówno z punktu widzenia oszczędności energii, efektywności energetycznej, jak również z punktu widzenia remontów (pomoc państwa dotyczy budynków wzniesionych do 1961 r., a największe zagrożenia występują w dźwigach instalowanych w większości w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych w latach 1970-1992). Branża dźwigowa wprowadza w sposób ciągły rozwiązania techniczne ograniczające pobór energii elektrycznej oraz podnoszące efektywność energetyczną nowych i modernizowanych dźwigów osobowych. Obecnie instalowane dźwigi zmniejszają zapotrzebowanie mocy elektrycznej o ponad 30 % w stosunku do starych dźwigów. W przypadku modernizacji oświetlenia dźwigu oszczędności te dochodzą do ponad 80%. Od szeregu lat w Unii Europejskiej trwają prace mające na celu objęcie obowiązkiem certyfikacji energetycznej również dźwigów. Zalecenia VDI 4707 do oceny efektywności energetycznej dźwigów Stowarzyszenia Niemieckich Inżynierów (patrz nr 3/2009 Magazyn Dźwig) stały się obecnie w krajach Unii Europejskiej podstawą wystawiania certyfikatów energetycznych dla instalowanych dźwigów. Z uwagi na indywidualność każdego z certyfikatów, ważnego dla konkretnego dźwigu zainstalowanego w konkretnym budynku, zalecenia te są jednoznacznym sposobem określenia i weryfikacji efektywności energetycznej danego dźwigu. Certyfikaty energetyczne wystawiane w oparciu o Zalecenia VDI 4707, byłyby też jednoznacznym potwierdzeniem prawidłowości wydatkowania publicznych pieniędzy na podnoszenie efektywności energetycznej w budownictwie mieszkaniowym. Oddzielnym programem można byłoby również objąć budynki publiczne. W kwestii włączenia certyfikacji energetycznej dźwigów do wprowadzonej od 01 stycznia 2009 r obowiązkowej oceny charakterystyki energetycznej budynków oraz nowelizacji ustawy o remontach branża dźwigowa zwracała się już kilkakrotnie do Ministra Infrastruktury. Jak na razie bezskutecznie.

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658, z późn. zm.) jest podstawą prawną do wydawania przez Ministra Rozwoju Regionalnego wytycznych dotyczących spraw związanych z przygotowaniem i wdrażaniem programów operacyjnych). Polska otrzymała z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013 ok. 35 mld EUR. Środki te zostały skierowane w większości na następujące programy operacyjne:

- Regionalne Programy Operacyjne – ok. 16 mld EUR,
- Innowacyjna Gospodarka – ok. 8 mld EUR,
- Infrastruktura i Środowisko – ok. 6 mld EUR,
- Rozwój Polski Wschodniej – ok. 2 mld EUR.

Ponadto 1 mld EUR jest ujęte w rezerwie do wykorzystania po 31 grudnia 2011 r. Zalecenia dotyczące programowania wydatków w zakresie mieszkalnictwa współfinansowanego środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego są zawarte w Rozporządzeniu (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Na mocy art. 7 ust. 2 lit. C) rozporządzenia WE nr 1080/2006 wydatki na renowację części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj. odnowienie głównych elementów konstrukcji budynków, w tym wind, są działaniami kwalifikowanymi. Unia Europejska aktywnie popiera również finansowanie remontów budynków mieszkalnych, które prowadzą do wzrostu efektywności energetycznej w mieszkalnictwie. Temu celowi służyć ma Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 397/2009 z dnia 6 maja 2009 r zmieniające rozporządzenie WE nr 1080/2006 w odniesieniu do kwalifikowalności efektywności energetycznej i inwestycji w energię odnawialną w budownictwie mieszkaniowym. Rozporządzenie to w art. 1 wprowadziło zmianę art. 7, polegającą na dodaniu nowego ustępu 1a o następującej treści: „W każdym państwie członkowskim wydatki na zwiększanie efektywności energetycznej oraz wykorzystanie energii odnawialnej w istniejącym budownictwie mieszkaniowym są kwalifikowalne do kwoty 4 % całkowitej alokacji z EFRR. W celu wspierania spójności społecznej państwa członkowskie określają w przepisach krajowych kategorie kwalifikujących się budynków mieszkalnych, zgodnie z art. 56 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 1083/2006.” Zmiana weszła w życie 11 czerwca 2009 r. Tym samym Unia Europejska otworzyła również Polsce drogę do wspierania

w okresie finansowania 2007 – 2013 ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) takich remontów i modernizacji istniejącej substancji mieszkaniowej, które będą prowadziły do zwiększenia efektywności energetycznej. Wejście w życie rozporządzenia WE 397/2009 daje Ministerstwu Rozwoju Regionalnego możliwość pozyskania dodatkowych środków ze zwiększenia o 1% alokacji środków na remonty i modernizacje zasobów mieszkaniowych dające w efekcie ograniczenie zużycia energii elektrycznej.

Na podstawie ww. rozporządzeń Unii Europejskiej Minister Rozwoju Regionalnego wydał „Wytyczne w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa” (z dnia 13 sierpnia 2008 r z późn. zm). Stały się one podstawą tworzenia Lokalnych Programów Rewitalizacji w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych.

Zgodnie z zapisem pkt. 4 Wytycznych kwalifikowalność wydatków na infrastrukturę mieszkaniową jest możliwa na renowację budynków mieszkalnych wielorodzinnych w zakresie renowacji części wspólnych budynków obejmującej:

a) elementy budynku: dach, elewacja zewnętrzna, stolarka okienna i drzwiowa, klatka schodowa, korytarze wewnętrzne/zewnętrzne, wejścia i elementy jego konstrukcji zewnętrznej, winda.

W pkt. 5 Wytycznych określono beneficjentów mogących ubiegać się o wsparcie finansowania remontów w tym m.in.:

a) jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

b) jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną,

c) spółdzielnie mieszkaniowe,

d) wspólnoty mieszkaniowe,

e) Towarzystwa Budownictwa Społecznego. Pomimo powyższych zapisów spółdzielnie mieszkaniowe, jak również windy zostały w praktyce realizacji Programów Rewitalizacji praktycznie wyłączone z tych programów. Wynika to z przyjętych w pkt. 6.2. Kryteriów wyboru obszarów objętych działaniami z zakresu mieszkalnictwa. W Polsce przyjęto następujące kryteria:

a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia,
b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia,
c) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
d) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej,

e) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego.

Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa mogą być realizowane wyłącznie na wyznaczonych

(wyodrębnionych) obszarach wsparcia spełniających łącznie co najmniej trzy z powyższych kryteriów.

Kryteria te określone dla poszczególnych województw (a nie miast czy też dzielnic) praktycznie wykluczyły z listy beneficjentów spółdzielnie mieszkaniowe, szczególnie te znajdujące się w dużych miastach, a tym samym wykorzystanie tych środków do modernizacji wind, gdyż ponad 60% wind z lat 1970-1992 znajduje się w zasobach spółdzielczych. Również, kilka dźwigów wpisanych do złożonych, a niemogących doczekać się zatwierdzenia projektów przez wspólnoty mieszkaniowe, nie odpowiada rzeczywistym potrzebom modernizacyjnym.

W celu umożliwienia realizacji zapisów Rozporządzenia (WE) nr 397/2009 Minister Rozwoju Regionalnego powinien wydać nowe bądź zaktualizować obecne Wytyczne. Aktualizacja ta powinna również prowadzić do poszerzenia obecnych obszarów wsparcia drogą m.in. złagodzenia zapisów pkt 6.2. Wytycznych chociażby do spełnienia przynajmniej jednego a nie jak to ma dzisiaj trzech kryteriów.

Ministerstwo Środowiska oraz Rada Ministrów

Ustawa z 17 lipca 2009 r o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji (Dz.U. 2009 nr 130, poz 1070) weszła w życie 18 września 2009r. Określa ona 10 obszarów tematycznych, w jakich mogą być realizowane projekty finansowane w ramach GIS.

GIS (Green Investment Scheme)

to System Zielonych Inwestycji tworzony przez państwa, które podpisały Protokół z Kioto (podpisany przez Polskę w 1998r, wszedł w życie w 2005r). Protokół z Kioto zakłada możliwość handlu jednostkami przyznanej emisji (1 AAU – Assigned Amount Unit = ekwiwalent 1 tony CO₂) pod warunkiem przeznaczenia uzyskanych środków na cele i projekty z zakresu ochrony klimatu.

W trybie ekspresowym, bez konsultacji społecznych, ukazało się Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 października 2009 r w sprawie rodzajów i projektów przeznaczonych do realizacji w ramach Krajowego systemu zielonych inwestycji (Dz.U. 2009 Nr 187, poz. 1445).

Rozporządzenie to w § 2 doprecyzowuje rodzaje zielonych programów i projektów, jakie mogą być finansowane w ramach GIS. W obszarze poprawy efektywności energetycznej, który może być wykorzystany przy modernizacji dźwigów znajdują się:

- modernizacje systemów oświetlenia,
- wymiana napędów na energooszczędne,
- zakup urządzeń energetycznych stanowiących wyposażenie budynków.

Krajowym Operatorem GIS jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który już ma przygotowany Program Zarządzania Energią w Budynkach Użyteczności Publicznej obejmujący termomodernizację ok. 1000 budynków. Ustalony budżet programu to ponad 1 mld złotych jako 30% dotacja do kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia. Program przewidziany jest do realizacji w latach 2010 – 2012 i uruchomi remonty tych budynków na poziomie co najmniej 3 mld złotych, w większości przeznaczonych na docieplanie przegród zewnętrznych. Nie trzeba dodawać, że w tym projekcie nie ujęto w wykazie rodzajów przedsięwzięć modernizacji wind pomimo, iż właśnie windy jako rozproszone źródła emisji doskonale nadają się do systemu GIS oraz obejmowane są systemem oceny klas energetycznych łatwo rozpoznawalnym w krajach UE w odróżnieniu od przyjętego w Polsce systemu certyfikacji energetycznej budynków.

Windy powinny być włączone w tak duży program remontów budynków publicznych, gdyż Deklaracja 95/357/WE Europejskiego Parlamentu, Rady i Komisji (Dziennik Urzędowy Wspólnot Europejskich L213, z 7.9.1995 r., str. 32) zachęca państwa członkowskie do przedsięwzięcia niezbędnych kroków na poziomie krajowym, aby móc zapewnić osobom niepełnosprawnym, dostęp do wszystkich kondygnacji w istniejących i budowanych budynkach. Deklaracja zaleca przepis mówiący, że we wszystkich nowych budynkach przynajmniej jeden dźwig powinien być dostępny dla osób na wózkach. Państwom członkowskim zostawia się swobodę wyboru bardziej rygorystycznych środków, jeżeli uznają za stosowne.

Sprawę dostępu osób niepełnosprawnych omawia również Raport Grupy Ekspertów Komisji Europejskiej z października 2003r „2010: A Europe Accessible for All”

Unia Europejska przygotowała również wytyczne pt: „Build for all” promujące dostępność do budynków dla wszystkich, które powinny znaleźć zastosowanie przy tworzeniu Szczególnych Istotnych Warunków Zamówienia w przetargach publicznych na budowę budynków publicznych. Dotyczy tego również dyrektywy UE nr 2004/17/EC i 2004/18/EC z 24 marca 2004 r.

Ministerstwo Gospodarki

Opublikowany przez Ministerstwo Gospodarki dokument „Polityka energetyczna Polski do

2030 r.” (wersja z dnia 23.10.2009 r.), jako pierwszy i priorytetowy swój cel stawia poprawę efektywności energetycznej. Ministerstwo podkreśla, iż postęp w tej dziedzinie będzie kluczowym do realizacji wszystkich pozostałych celów polityki energetycznej Polski.

Opublikowany również PROGRAM DZIAŁAŃ WYKONAWCZYCH NA LATA 2009 – 2012,

będący Załącznikiem nr 3 do projektu „Polityki energetycznej Polski do 2030 roku” określa następujące działania:

- Działanie 1.1. Ustalenie narodowego celu wzrostu efektywności energetycznej
- Działanie 1.2. Wprowadzenie systemowego mechanizmu wsparcia dla działań służących realizacji narodowego celu wzrostu efektywności energetycznej
- Działanie 1.4. Stosowanie obowiązkowych świadectw charakterystyki energetycznej dla budynków oraz mieszkań wymaganych przy wprowadzaniu ich do obrotu oraz wynajmu
- Działanie 1.5. Oznaczenie energochłonności urządzeń i produktów zużywających energię oraz wprowadzenie minimalnych standardów dla produktów zużywających energię

Powszechna certyfikacja energetyczna dźwigów osobowych połączoną z nałożonym prawnie obowiązkiem ich modernizacji wpisuje się w pełni w Działania 1.1. ; 1.2, 1.4. i 1.5 Programu działań wykonawczych na lata 2009 – 2012.

W Polsce nie brakuje energii cieplnej, wręcz jest jej za dużo w systemach ciepłowniczych, natomiast zaczyna brakować energii elektrycznej. Stąd duże zdziwienie budzi brak zainteresowania ze strony Ministra Gospodarki kwestią modernizacji dźwigów osobowych, których sumaryczna moc zainstalowana w napędach jest rzędu 600 MWel. W wyniku modernizacji wind można tę moc zmniejszyć o ok. 200 MWel, czyli o bardzo duży blok energetyczny w elektrowni. Również sumaryczne zużycie energii elektrycznej przez windy jest znaczne. Bliższe dane o zużyciu energii elektrycznej przez dźwigi w Polsce można znaleźć w kończonym właśnie przez Krajową Agencję Poszanowania Energii projekcie E4.

PODSUMOWANIE

Jeżeli weźmiemy pod uwagę wspomnianą rezerwę oraz możliwości przesunięcia kwot w ramach programów operacyjnych, to naszym zdaniem istnieją możliwości stworzenia programu umożliwiającego sfinansowa-

nie, bądź dofinansowanie w proponowanej przez nas wysokości 50% kosztu modernizacji wind w Polsce, a tym samym rzeczywistą realizację „Polityki energetycznej” w Polsce. Jak widać istnieją realne przesłanki techniczne i finansowe przeprowadzenia w Polsce szybkiej nawet w ciągu 5 – 6 lat modernizacji eksploatowanych dźwigów, wymaga to jednak współdziałania Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Infrastruktury, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwa Środowiska.

Ważną rolę wynikającą z realizacji założeń „Państwa Obywatelskiego” powinny odegrać organizacje skupiające zarządców nieruchomości, spółdzielnie mieszkaniowe, stowarzyszenia branżowe oraz media. Istnieje pilna potrzeba stworzenia silnej grupy lobbingsowej w branży dźwigowej. Certyfikaty energetyczne wystawiane w oparciu o Zalecenia VDI 4707, byłyby też jednoznacznym potwierdzeniem prawidłowości wydatkowania publicznych pieniędzy na podnoszenie efektywności energetycznej w budownictwie mieszkaniowym.

Oddzielnym programem można byłoby również objąć budynki publiczne. Należałoby w każdym SIWZ zamówienia publicznego obejmującego instalację lub modernizację dźwigu ująć warunek, że nowy lub zmodernizowany dźwig musi być np. w klasie A, B lub C. Wymagałoby to również nowelizacji ustawy o zamówieniach publicznych, która dostosowałaby ją do Polityki energetycznej Polski.

Tadeusz Popielas
Sekretarz Generalny
Polskie Stowarzyszenie
Producentów Dźwigów

**POLSKIE STOWARZYSZENIE
PRODUCENTÓW DŹWIGÓW**

**Zielone strony przygotowane są
przez**

**Polskie Stowarzyszenie
Producentów Dźwigów**

Adres:

ul. Taborowa 20
02 - 699 Warszawa

Kontakt:

Tel.: (+48 22) 853 66 38

Fax: (+48 22) 853 66 39

e-mail: stowarzyszenie@stowdzwig.pl